D·N

3/1 1953

Kungen och kulturen

På sin sjuttiårsdag mottog kungen över fem miljoner kronor (summan beräknas stiga till sju miljoner), hopbragta genom en nationalinsamling och avsedda för kulturella ändamål. I samband härmed fastställde monarken stadgar för den nya kungafonden. Dess syfte angavs vara "befästande och främjande av svensk kultur". Såväl kapital som avkastning skulle kunna tas i anspråk för detta syfte. "Bidrag från fonden utdelas oberoende av ansökan, och det blir konungen själv som beslutar om medlens användning i anslutning till fondens ändamål." Den första utdelningen ur fonden, på 75.000 kronor, skedde dagen före julafton; stipendiaternas namn meddelades, men uppgifter gavs inte om de summor de erhållit.

Vid tidigare nationalinsamlingar till monarken har en helt annan ordning tillämpats vid medlens användning. Konung Gustaf V:s jubileumsfond av år 1928 och 80-årsfonden av år 1938, båda avsedda för medicinska ändamål, har från början handhafts av skilda organ, sammansatta av sakkunniga personer med rätt att besluta om avkastningens användning. Fullständiga uppgifter om fondernas bruk har regelbundet offentliggjorts.

Det synes obestridligt att denna tidigare tillämpade form för kungafondernas skötsel är bättre än den i det senaste fallet anlitade, ja, att denna sistnämnda form är olämplig. Möjligen kan invändas att de medicinska syften som genom de tidigare insamlingarna skulle tillgodoses var alltför svåra att behärska för gåvans mottagare, medan den svenska kulturen i största allmänhet lättare kan överblickas. Vid någon eftertanke är emellertid det ohållbara i en sådan tankegång uppenbart; trots att kungen är intresserad av och kunnig i kulturfrågor, kan han självfallet inte — lika litet som någon annan — ensam ha tillräcklig kännedom om de behov, önskningar och möjligheter som här föreligger.

Huvudsaken är emellertid en annan. Insamlingen och gåvan har en officiell karaktär. Statsämbetsmän, höga och låga, har å ämbetets vägnar deltagit i propagandan för insamlingen. Den har främjats genom rent statliga åtgärder, såsom prägling av mynt, tryckning av frimärken, distribution av särskilda lyxblanketter för telegram — för att inte tala om den intensiva bearbetningen i radion. Det är ingen överdrift att säga att massor av givare sett det som en skyldighet, ämbetsmannamässig eller konventionell, att lämna bidrag; olika företag har rent av fått anmaningar beträffande de belopp som de anständigtvis bort lämna. Det är här fråga om en insamling till en person i hans egenskap av statschef, inte om gåvor från meningsfränder eller vänner. Självfallet borde då vara att gåvan begagnades under förmedling av namngivna, sakkunniga och ansvariga personer på skilda områden och att fullständiga redogörelser lämnades för denna förvaltning. Om personliga ynnestbevis eller om "kastpengar" som vid forna kröningar borde inte vara tal.

Att kungen handlat efter bästa förstånd och samvete betvivlas inte, ej heller att han söker råd på kompetent håll i särskilda fall. Mot den utdelning som hittills skett kan ingen annan kritik riktas än att den kännetecknas — vilket med ett sådant förfarande är ofrånkomligt — av en viss godtycklighet. Men det borde vara klart att den hittills brukade ordningen blott kan vara ett kort provisorium. En summa hopbragt på detta sätt, av en storlek som har få motsvarigheter i svenskt kulturliv, måste användas under normal kontroll och normala garantier. Riksdagen och regeringen diskuterar ingående anslag av vida lägre storlek än det här är fråga om. Nyss avvisades, för att nämna ett enda exempel, anslagskrav till en rad professurer, från vetenskapligt håll betecknade som oundgängliga, vilka skulle kunna bestridas ur kungafonden; det vore lätt att nämna liknande fall från litteraturens, konstens och den lägre undervisningens fält. Man tycker att kungen själv borde vara den förste att önska en ändring: vilket springande i trapporna, vilka anlitanden av relationer, vilka olustiga former av tiggeri och tacksamhetsbevis blir inte följden av denna anordning! Pengarna till kulturen bör inte betraktas som nådevedermälen.

Jordbruket före koalitionen

Dr Hjelm på Jordbrukets utredningsinstitut har, som framgår av en insändare i dagens nummer, icke på någon enda punkt kunnat vederlägga den framställning av jordbrukets lönsamhet under 40-talet som Dagens Nyheter givit. Dr Hjelm klagar över att vi nöjt oss med att siffermässigt belysa "enstaka punkter av den komplicerade bilden". De enstaka punkterna utgörs av prisutvecklingen på jordbruksprodukterna, jordbrukarnas såväl arbets- som totalinkomster, förmögenhetsbildningen och skuldsättningen inom jordbruket. Även om dr Hjelm anför ytterligare siffror, förändras icke bilden i sak.

De i inlägget anförda siffrorna på jordbrukarnas arbetsinkomster är såtillvida missvisande som dr Hjelm icke nämner att inkomstkurvan utjämnats till en rät linje. Det kan inte vara riktigt att utan vidare jämföra denna med indextalet för industriarbetarlönerna. Som en förklaring till de kraftiga prisstegringarna inom jordbruket framhåller dr Hjelm i sin skrift att "arbetslönerna gått upp ?ycket kraftigt, eller med icke mindre än 158 procent" — i det sammanhanget passar det bra med en hög siffra. Det finns vidare i boken en tabell som visar att den genomsnittliga arbetsinkomsten inom lantbruket i själva verket stigit med 142 procent om inkomstläget under periodens första och sista år jämförs. Man kan tryggt påstå att den genomsnittliga höjningen av arbetsinkomsten för jordbrukarna under 40-talet väsentligt överstiger industriarbetarnas 104 procent.

Att jordbrukarnas inkomster under ifrågavarande period inte stigit lika mycket procentuellt sett som lantarbetarnas är ganska naturligt. Lantarbetarna var 1939 den mest utpräglade låglönegruppen. Sedan dess har ingen arbetarkategori fått sina löner så kraftigt ökade relativt sett som lantarbetarna. Bokföringsmässigt har emellertid jordbruket rätt att tillgodoräkna sig samma höga stegring av arbetsinkomsten, och detta är vid sidan av den värdestegring som inflationen medfört en förklaring till att förräntningsprocenten kan redovisas som sjunkande, vilket emellertid — som dr Hjelm starkt understryker i sin skrift — har mycket liten betydelse vid bedömningen av den verkliga lönsamheten hos familjejordbruket.

Självfallet blir de totala inkomstsiffrorna låga för det minsta jordbruket, men detta bara understryker betydelsen av att genom en omfattande rationalisering få fram brukningsenheter med en sådan avsättningsvolym att brukarna kan följa med i den allmänna inkomstutvecklingen. Enligt 1947 års beslut är det gårdar i storleksordningen 10—20 hektar åker som skall tillförsäkras full lönsamhet. Det framgår av statistiken att brukarna av sådana gårdar stått sig mycket gott vid en jämförelse med andra inkomsttagare. Totalinkomsten låg, som dr Hjelms tabell visar, nästan 1.000 kr. över en industriarbetares arbetsinkomst 1949—1950. Härtill kommer ytterligare drygt 3.000 kr. om man räknar med den genomsnittliga avkastning som en gård av ifrågavarande storleksordning ger till jordbrukarfamiljen i dess helhet. Lantbrukarna har en stor fördel som i hemmet kan sysselsätta hustru och andra familjemedlemmar. Hur mycket besvärligare är det inte för en industriarbetarfamilj om hustrun skall göra långa resor till arbetsplatsen och barnen placeras på daghem!

Dr Hjelms inlägg bekräftar att jordbrukarna inte har någon anledning att klaga vid en jämförelse med andra inkomsttagare under 40-talet — i själva verket har utvecklingen varit gynnsammare än siffrorna visar om hänsyn också tas till det dolda sparande som underavverkningen av skog representerar. På 50-talet har inkomstkurvan stigit brant uppåt genom skogsvinsterna och hr Norups åtgärder. I dag utgör jordbrukarna en mycket gynnad grupp i samhället.

PRESSGRANNAR

Den politiska situationen inom landet karaktäriseras av regeringskoalitionens försvagning, dess vacklan och tveksamhet. Den ökade fasthet och säkerhet i riksledningen som normalt borde följa efter ett val har uteblivit, fra ?äller Vestmanlands Läns Tidning (fp):

Statsminister Erlander har ytterligare försvagat sin auktoritet genom att inte med ens göra slag i saken i affären Hedlund. Han har skjutit upp sitt eget ställningstagande till efter hovrättens dom någon gång i februari och därmed överlåtit åt andra krafter att klargöra för hr Hedlund att han måste hoppa av och stanna i politisk karantän ett tag. Därmed har statsministern bidragit till att undergräva folks respekt för överheten som sådan. Man trodde att han av tidigare misstag skulle ha lärt fatan i dröjsmål då det gäller att hävda anspråken på statsrådens offentliga moral.

Bondeförbundet gjorde en felkalkyl då man vid koalitionens ingående satsade på en fortsatt frammarsch för socialdemokratin, betonar Sydsvenska Dagbladet (h):

Trots det fortsatta rösttillskottet från kommunisterna står socialdemokratien och stampar på cirka 46 procent av väljarkåren, medan bondeförbundets andel starkt smälter samman. Det sistnämnda partiets ledarebekymmer ökar besvärligheterna. Hr Hedlunds avgång är en tidsfråga, hr Norup accepteras ej av BF:arna norrut, hr Nilson i Spånstad tillhör ej riksdagen och kan därför inte komma i fråga. Hr Persson i Skabersjö slutligen anses svårligen kunna klara de starkt politiskt betonade uppgifter, som ledarskapet skulle pålägga honom. Men vem kan eljest komma i fråga?

Karlstads-Tidningen (fp) ser i en samlingsregering ett alternativ till den försvagade koalitionen:

Det viktiga är att vi har en regering med förmåga och kraft att föra den politik som läget fordrar och en opposition som är villig att ta samma ansvar. Det finns i denna situation mycket som talar för lämpligheten av en samlingsregering. Även den som hittills ställt sig kallsinnig mot denna tanke kan nu känna sig manad att på allvar överväga den. Skulle det visa sig omöjligt att på annat sätt få en samordning om vissa huvudlinjer i vår ekonomiska politik, kan en samlingsregering hastigt tvinga sig fram.

Olustigt diskussionsämne i regeringskretsar.

Om finansborgarrådet John Bergvall vill ställa sig till förfogande som folkpartiets vice gruppledare i första kammaren efter överingenjör Folke Petrén, vore frågan löst med en gång, anser Svenska Morgonbladet (fp):

Uppdraget är i och för sig inte särskilt betungande, varför det kanske är möjligt, att John Bergvall åtar sig uppdraget, om man ställer honom mot väggen. Det vore att tillföra förstakammarledningen den bästa tänkbara förstärkning.

I övrigt anmäler sig tre namn i första hand: direktör E. A. Lindblom i Falun, chefredaktör Axel Andersson i Örnsköldsvik och lantbrukare Gustaf Sundelin i Fellingsbro. Av dessa tre är Axel Andersson den yngste och bl. a. av den anledningen kanske att föredra.

Nyårssiffrorna för folkmängden pekar åt det vanliga hållet: städer och andra tätorter ökar, medan glesbygderna tunnas ut ytterligare, skriver Upsala Nya Tidning (fp):

Det är inte bara den fortsatta "flykten från landsbygden" som yttrar sig på detta sätt. Dödligheten i tätorterna är numera genomsnittligt lägre och födelsetalen högre än i övriga kommuner, och det beror i sin tur främst på en tidigare omflyttning som dragit folk i produktiva åldrar till industri och handel samt lämnat de gamla kvar i jordbruksområdena. Det finns landsbygdssocknar där omkring hälften av invånarna är folkpensionärer och antalet giftasvuxna ungdomar kan räknas på fingrarna; för att i sådana fall hindra en verklig avfolkning räcker det inte med åtgärder mot utflyttningen, det skulle behövas en återinflyttning.

Var finns landsbygdssocknarna där hälften av invånarna är över 67 år? En förteckning vore av intresse.

Lantbrukets lönsamhet

Herr Redaktör!

I ledare den 27 dec. har Ni ägnat stor uppmärksamhet åt en undersökning, som jag företagit rörande lantbrukets lönsamhet. Då Eder framställning ger en skev bild av undersökningens resultat, ber jag att få anföra följande.

Det är förenat med betydande svårigheter att på ett rättvisande sätt klarlägga lönsamhetens storlek och utveckling inom lantbruket. Med hänsyn härtill är det angeläget, att studiet av hithörande problem får en relativt vid och allsidig uppläggning. Jag har därför i min undersökning försökt att i ett sammanhang behandla olika sidor av den ekonomiska verksamheten, och även försökt att se lönsamheten ur skilda synvinklar. Enligt min mening kan man sedan inte göra anspråk på att ge sina läsare en riktig uppfattning rörande lantbrukets lönsamhet genom att, som Ni gjort, endast plocka fram vissa data från ett dylikt studium, vilka blott belyser några enstaka punkter av den komplicerade bilden. Om man till råga på detta väljer dessa data på ett visst sätt, får man lätt en vision av hur en viss potentat läser bibeln. Jag ber därför att här få giva följande komplettering.

Vad först den allmänna lönsamhetsutvecklingen beträffar bör erinras om att förräntningsmässigt har såväl jordbrukets som det samlade lantbrukets lönsamhet försämrats under 1940-talet. I genomsnitt för de fem första åren var förräntningen 1,5 % i jordbruket och 3,1 % i jordbruk + skogsbruk (i det senare endast grupperna 2—50 ha), medan motsvarande tal för tiden 1944/45—1949/50 var —1,8 resp. 0,3 %. Denna nedåtgående tendens finns i alla storleksklasser och inom samtliga områden.

Som jag framhållit i min undersökning behöver dock en lägre förräntning inte betyda en mindre arbetsinkomst för brukaren. Från 1939/40 till 1949/50 har jag funnit en stegring av denna inkomst utav följande storlek (nominellt):

	kronor	%.
2— 5 ha	1.049	112
5—10 "	1.643	110
10—20 "	2.380	118
20—30 "	2.589	85
30—50 "	3.067	85
Medeltal	1.679	107

Industriarbetarna har samtidigt ökat sina arbetsinkomster med 2.743 kr. (104 %) och lantarbetarna med 2.851 kr. (167 %). Det torde i första hand vara den senare yrkesgruppen, som man här bör jämföra med, eftersom man vid prisuppgörelserna förutsatt, att lantbrukarnas inkomster bör utvecklas i samma takt som lantarbetarnas. Detta har dock som synes icke blivit fallet under 1940-talet.

En jämförelse mellan de absoluta inkomsterna för lantbrukare och andra yrkesgrupper ger följande resultat för 1949/50 (årsbelopp):

		Arbetsinkomst	Arbets- och kapitalinkomst
Industriarbetare		5.371 kr.	
Lantarbetare		4.559 "	
Lantbrukare, grupp	2— 5 ha	1.877 kr.	2.925 kr.
"	5—10 "	3.029 "	4.446 "
"	10—20 "	4.242 "	6.288 "
"	20—30 "	6.082 "	8.267 "
"	30—50 "	8.612 "	10.173 "

Som synes har det mindre lantbruket (grupperna 2—10 ha) — där 2/3 av antalet brukningsenheter finns — givit väsentligt lägre arbetsinkomster (märk väl från samtliga förvärvskällor) än industri- och lantarbetarlönerna. Även kapital- och arbetsinkomsten är där lägre. Brukarna i gruppen 10—20 ha har också lägre arbetsinkomst än industri- och lantarbetarna, medan den totala inkomsten däremot är något högre. Totalinkomsterna är givetvis även för de större storleksklasserna (över 30 ha) högre än industri- och lantarbetarlönen, vilket med hänsyn till anspråken på driftsledarförmåga etc. bör vara helt naturligt. Det bör vidare observeras, att betydande egna kapital är investerade i dessa företag, för vilka jordbrukarna uppenbarligen bör ha rätt att tillgodoräkna sig ränta.

Vad förmögenhetsutvecklingen beträffar är det ganska självklart, att lantbrukarnas förmögenheter har ökat under 1940-talet. Detta decennium har ju utmärkts av en fortgående allmän prisstegring, varvid tillgångarnas nominella värden har stigit kraftigt. Någon med hänsyn till penningvärdeförsämringen motiverad uppräkning av skulderna sker som bekant däremot inte, sedan de en gång bundits i en kreditinrättning. Som framgått av min undersökning är dessutom lantbrukarna ett sparsamt släkte och förbrukar proportionsvis mindre av sina inkomster än vad andra motsvarande inkomsttagare gör.

I min undersökning har jag ägnat stort intresse åt att klarlägga vilka faktorer, som främst varit orsak till förbättringen av lantbrukarnas realinkomster under 1940-talet. Man finner därvid, att för genomsnittsjordbruket har relationen mellan priserna på produkter och produktionsmedel icke förbättrats, utan snarare försämrats under den undersökta perioden. Inkomststegringen beror därför främst på en ökad produktivitet. Denna har också stigit avsevärt, nämligen med drygt 20 proc. från 1938/39 till 1949/50. Förbättringen häri sammanhänger å ena sidan med stegrad avkastning i växtodlingen och husdjursskötseln och å andra sidan med den genom mekaniseringen möjliggjorda minskningen av arbetskraften. Det är följaktligen främst genom egna åtgärder, som lantbrukarna kunnat höja sina reala inkomster under 1940-talet.

Stockholm den 29 dec. 1952.

LENNART HJELM

Dr Hjelms inlägg kommenteras på ledande plats i dagens tidning.

Advokaterna ...

(Forts. fr. sid. 1)

"Viktigt att ha medling som kontroll när domstolen inte fordrar inställelse"

skall ha tillfälle att framlägga sina svårigheter för en tredje person innan de fattar ett så viktigt beslut som att inte längre leva tillsammans. Kanske de genom detta tillfälle till medling kan finna det möjligt att fortsätta äktenskapet, är lagstiftarens förhoppning.

— Men medlingen har inte kommit att spela denna roll, säger advokat Elin Lauritzen. Även om medlaren åstadkommer en del förlikningar, så anses medlingen i regel uteslutande som en nödvändig formalitet i samband med hemskillnaden. Då den i detta fall är obligatorisk, blir det något formellt över den som för tanken till skilsmässa.

— Kanske det helt enkelt beror på att folk inte riktigt vet att man kan påkalla medling utan direkt samband med hemskillnad, säger hon. Hon skulle önska att kommunerna allmänt ville förordna en medlare med verklig kompetens att ge makarna råd i ekonomiska frågor.

De ekonomiska tvistefrågorna är vanliga i äktenskap. Från början är de kanske inte så allvarliga, men så småningom kan de leda till en varaktig söndring mellan makarna, som kanske kunde ha undvikits om de i tid fått goda råd av en sakkunnig och opartisk ekonomisk rådgivare, menar hon. Det kan gälla storleken av matkontot, barnens klädkonto eller något annat. Sådana medlare skulle behövas. De nuvarande är inte särskilt lämpade att ge makarna råd i låt oss säga uppläggningen avderas budget. När lagstiftaren valde prästerna som särskilda medlare var det andra än ekonomiska överväganden som var avgörande.

"Medlingen löjlig när båda är överens"

Advokat Bror Wahlström, chefen för Stockholms stads rättshjälpsanstalt, som är ombud i cirka 80 procent av alla skilsmässor i Stockholm, tror inte alls på medlingsinstitutionen i dess nuvarande utformning. Medlingen skall finnas som möjlighet när den ena av makarna vill ha hemskillnads, men inte den andra, säger han.

Bror Wahlström

Det ligger något löjligt över att påkalla medling när båda makarna gemensamt begär hemskillnad. När båda är överens om villkoren — och det får man förutsätta att de är när de som vuxna människor anger det — drar det ner medlingen att göra den obligatorisk. Det sprids så lätt att medlingen inte är något.

Arne Hasselgren är advokat och samtidigt medlare, den senast tillkomne av de civila medlarna i Stockholm. Han säger klart ifrån vad han anser som medlarens uppgift.

Arne Hasselgren

— En medlare får anta att parterna tänkt igenom sitt fall när de är överens, säger han. Men avskaffa medlingen för den skull? Nej, absolut inte. Det gäller inte bara att de är överens utan också vad de kommit överens om. Advokaterna och rättshjälpen har inget intresse av att jämka ihop makarna. Deras intresse är att jämka ihop till en gemensam ansökan. Det är det de vill ha.

Det vore vansinnigt att ta bort medlaren, fortsätter han. Ty det är kolossalt många människor som inte använder sig av något juridiskt ombud alls. De skickar sin gemensamma ansökning per post till domstolen och får domen tillbaka samma väg. Ingen människa skulle ha sett dem, om inte medlaren funnes. Det kan ligga både tvång och förfalskning bakom en gemensam ansökan. Jag fattar medlingen som ett uttryck för en kontroll. Någon människa skall i alla fall parterna visa upp sig för när de slipper visa sig för domstolen.

Detta är så mycket viktigare som det finns en flora av dåliga ombud, alla dessa juridiska byråer som tar två eller tre gånger så mycket betalt som advokaterna, men inte kan något och inte gör något. När folk skiljs med dåliga människors hjälp som inte vet något, bara vill sko sig, då är det lyckligt att det finns åtminstone en vettig människa som de måste komma till.

Det är mycket som en medlare kan rätta till på detta sätt. Man delar boet på fel sätt eller har tagit upp för lågt underhållsbidrag. Rätten böjer sig ju för det som är överenskommet. Är det låt oss säga satt 100 kr., men borde vara 1.000, så gör rätten ingenting åt det. Allt döms som det begärs.

Kontroll behövs, men annorlunda

Advokat Hasselgren ser alltså sin uppgift främst som kontrollantens och vet att domstolarna är lugnade av denna funktion hos medlingsinstitutionen. När det gäller medlingen som förlikning har han denna inställning:

Om man skall arbeta för en medling i denna mening, så skall äktenskapet vara värt att rädda. Man skall inte som prästerna försöka rädda till varje pris. Advokat Hasselgren har hört talas om en präst som ville ha en hustru att fortsätta sammanlevnaden med en alkoholist och slagskämpe. Den sortens medling vill han inte vara med om.

Visst behövs det kontroll, säger också advokat Lauritzen. Men inte skall medlaren vara denna kontrollant! Det vore bättre med den som är kompetent. Vad kan t. ex. en präst ge för upplysningar i ekonomiska och juridiska frågor?

En radikal metod vore att det skulle åligga parterna att inställa sig inför domstol — antingen personligen eller genom ombud — även vid gemensam ansökan. De skulle här få saklig upplysning om innehållet i lagen. Om t. ex. hustrun är maka till en statstjänsteman men inte yrkat familjepension, skulle domstolen kunna tillfråga henne om skälet till detta och på så sätt göra henne uppmärksam på något hon kanske inte känt till förut. Det finns många sådana saker som domstolarna skulle behöva ge upplysning om utan att därför frångå sin objektivitet.

En sådan reform är emellertid otänkbar, säger advokat Lauritzen, om det inte samtidigt skapas särskilda familjerättsavdelningar vid alla domstolar och de som redan finns vid rådhusrätterna betydligt utökas.

Medlare är bättre än släkten

Är advokat Hasselgren den nyaste medlaren i Stockholm är advokat Sonja Branting-Westerståhl den som verkat längst. Hon började som medlare redan i början av 30-talet och har över 10.000 medlingar i sin erfarenhet. Också hon menar att medlingen är viktig som kontroll i ett land som inte har advokattvång. Men den har mer än detta att betyda. Även när makarna är överens har de behov av att tala med en utomstående.

Sonja Branting-Westerståhl

Inför en hemskillnad är man inne i sina personliga konflikter, man tänker på sig själv och sin lycka, säger hon. Man ser inte sakkunnigt på alla de andra problem som en skilsmässa för med sig. Det är bättre att tala med en objektiv person som medlaren än med släkt eller vänner som tar hetsigt parti och eldar under känslorna.

I synnerhet där det finns barn är det viktigt att föräldrarna skiljs på ett värdigt sätt. De kanske inte har sett varandra på ett halvår, det är bara deras advokater som kämpar. Då kan det ofta vara värdefullt att de får träffas tillsammans med en tredje person. Många gånger blir också resultatet att de går med på en uppgörelse i godo.

En medlare får stor träning, det skall man inte glömma, säger hon. Man blir van att ta bort oväsentligheter — t. ex. stridigheter med släkt eller grannar som inte bör få inverka — och få fram det som är viktigt. Det ser ofta inte makarna när de är fångna i sina affekter. Varje samtal börjar nästan alltid med en ström av oväsentligheter. Inte minst här är medlarens vägledning betydelsefull.

Makarna kan utse egen medlare

Advokat Branting-Westerståhl lyckas förlika ungefär en dryg femtedel av de makar som söker henne. Det är en relativt hög siffra bland de civila medlarna. Dessa — som formellt kallas kommunala — utses för två år i taget av överståthållarämbetet i Stockholm eller av kommunalnämnd när det gäller landsbygden och av magistrat i stad. De får medla mellan makar om åtminstone en av dem är mantalsskriven i kommunen. Domstolen eller rättens ordförande kan också utse en viss namngiven person till medlare på ansökan av båda makarna eller en av dem. Bestämmelsen har tillkommit för att makarna skall kunna anlita en person som de har särskilt förtroende till.

Rätt att medla har vidare alltid en präst i den församling där mannen eller hustrun eller båda är kyrkoskrivna. Prästerna är de vanligaste medlarna. De kommunala medlarna finns bara i de större samhällena. Det är ett fåtal kommuner som använt sig av möjligheten att utse sådana. Stockholm har flera, men det finns ingen i Djursholm eller Stocksund eller Danderyd för att ta några exempel.

Bland prästerna är den ojämförligt mest anlitade i landet kyrkoherde Erik Arbin i Johannes församling i Stockholm. Hans popularitet som medlare började efter den äktenskapsskola han tog initiativet till i sin församling vintern 1948 och hans diskussion av äktenskapet och dess svårigheter i tal och skrift alltsedan dess. Han beräknar att han förlikar 80 procent av de makar som uppsöker honom. Det är en siffra som förbluffar alla andra medlare, men kan förklaras genom detta: de som söker upp kyrkoherde Arbin kommer med inställningen att vilja rädda sitt äktenskap.

Detsamma gäller dem som vänder sig till Stockholms stads familjerådgivningsbyrå, som öppnades förra sommaren och är ensam i landet om sin verksamhet.

Denna inställning från makarnas sida är väsentlig för framgången och gör kyrkoherde Arbin till den medlare som lagstiftaren tänkt sig, men utvecklingen annars ridit förbi. Tanken har uppstått på nytt, fast i en annan form än som medlingsinstitution i familjerådgivningsbyrån. Kyrkoherde Arbin berättar om sitt arbetssätt och sina erfarenheter i nästa artikel. Familjerådgivningsbyrån återkommer i en senare.

Malice

Lundquist förhalar, hävdar åklagaren

Rådman Folke Lundquist har under den tid han utövat sin brottsliga verksamhet dragit nytta av att han på skilda sätt förhalat olika ärenden, hävdar stadsfiskal Lennart Eliasson i en skrivelse till Stockholms rådhusrätt. Han hemställer att huvudförhandlingen i Lundquistmålet sättes ut till viss tid, förslagsvis i mitten av februari.

Stadsfiskalens skrivelse är ett svar på skrivelsen som Lundquists försvarare, advokat Janzon, tillställt rådhusrätten och i vilken begärs uppskov med huvudförhandlingen på obestämd tid. Vad advokaten anfört om att han och Lundquist inte hinner förbereda sig för huvudförhandling till den tid som beräknats anser stadsfiskalen inte förtjäna något som helst avseende. Om man räknar med att huvudförhandlingen sättes ut till februari, bör denna utan förhalningsåtgärder från Lundquist regelmässigt kunna omfatta åtal i hela förundersökningen med undantag för två punkter, som på grund av sin omfattning åtminstone inte båda hinner avslutas, säger hr Eliasson.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1

Telefon 22 40 00

för rikssamtal: 22 40 20

Telegramadress: *Dagenyheter*

Postgiro nummer 1616 (för annonser) 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)

Politisk huvudredaktör: *Leif Kihlberg*

Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman*

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Heilborn*

PRENUMERATIONSPRISER

A - Stockholmsupplagan

	Stor-Sthlms tidningsområde	Övriga landet
Månad	kr. 6:—	kr. 5:75
Kvartal	" 17:50	" 16:75
Halvår	" 34:50	" 33:—
Helår	" 69:—	" 66:—

ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1953 tillhandahålles på begäran.

Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1953

Fastighetsnämnden:

Frivillig hyresreglering bör prövas

Lagstiftning medför bara nackdelar

Förslaget till frivillig hyresreglering som nyligen lagts fram av en statlig kommitté tillstyrktes i vissa delar av fastighetsnämnden vid ett extra sammanträde på fredagen. Det skulle visserligen inte medföra några avsevärda ändringar för Stockholms del, heter det, men det kunde vara av ett visst värde att man fick likhet i uthyrningsnormerna i berörda kommuner. Uttalandet antogs med fyra röster mot de tre socialdemokraternas, som gick på fastighetskontorets linje.

De föreslagna normerna för behovsprövningen binder bostadsförmedlingen alltför hårt, framhåller nämndens majoritet. Många bostadssökande, makar utan barn t. ex., skulle med goda skäl behöva större våning än den föreslagna enrummaren. Systemet kan prövas, hur det sedan går får bero på hur läget då är på bostadsmarknaden och på de erfarenheter man vunnit av provet.

Alternativet med lagstiftning avstyrks bestämt. Det skulle inte medföra någon förbättring för Stockholm — som genom sin bostadsförmedling redan når tillfredsställande resultat och som får hand om nyproduktionen nästan 100-procentigt — men skulle bara föra med sig utökad administration, betydande kostnadsökningar, en mycket svårkontrollerad verksamhet, djupt ingripande i den enskildes avtalsfrihet och inskränkning i den kommunala bestämmanderätten.

På denna linje gick alltså de tre folkpartirepresentanterna i nämnden med anslutning av högerrepresentanten, vilken först helt ville avstyrka den statliga kommitténs förslag.

Socialdemokraterna och fastighetskontoret förordade för sin del det frivilliga alternativet nästan helt. Däremot ville man inte undanta vissa lägenhetstyper, utan önskade att behovsprövning skulle gälla alla nya eller ledigblivna lägenheter utom vid byte. Minoriteten ville inte rekommendera att de hårdare lagstiftningsåtgärderna omedelbart infördes — eftersom det finns utsikter till ljusning på bostadsfronten — men önskade att lagtext i varje fall omedelbart utarbetades i huvudsak efter reservanten Järtelius förslag. Vid behovsprövningen borde dock andra faktorer än enbart hushållens storlek få spela in.

Annons.

Nytt på nya året. De gamla kläderna bli som nya genom att sända dem till Saltsjöbadstvätten för renovering. Ring 19 02 80.

STULEN PERSONBIL

OPEL KAPITAN 1950, A 57239, rödbrun, 4-dörr. Sedan. Utrustad med dubbla dimljus, radio med antenn på höger sida. Upplysningar mottas tacksamt på närmaste polisstation eller på Försäkringsbolaget Vegete, Kungsgatan 9, Stockholm.

När har DN öppet lördagar?

Efter dessa tider och till omkring kl. 22 mottar annonsorderkontoret vid Tegelbacken för närmaste dags nummer familjeannonser samt annonser om förlorat och tillvaratagat, dock icke per telefon.

Huvudkontoret vid Tegelbacken öppet		Telefon	
Annonsdebiteringen och övriga kontorsavd.	9—14	22 40 00	
Kassan	9—13	22 40 00	
Telefonannonser	8—15	22 40 00	
Våningsbyten	8—14	22 40 00	
Annons- och prenumerationskontoret vid entrén	9—15	22 40 00	
Filialkontor (annonser, prenumerationer, biljetter)			
Stureplan 13	9—15	10 28 19	11 80 75
Götgatan 41	9—15	43 39 00	41 49 60
S:t Eriksplan 6 A	9—15	31 47 33	31 98 50

(Annons)

Makarna äro pliktiga att...

Lättläst, populär orientering om äktenskapets lagliga förpliktelser, speciellt i ekonomiska frågor, av advokaten Valborg Lundgren och budgetkonsulenten Gunnel Petre.

Pris 1:— kr. I bokhandeln eller direkt från

Skattebetalarnas Förening Budgetbyrån

Postgiro 565. Box 7087, Sthlm 7.

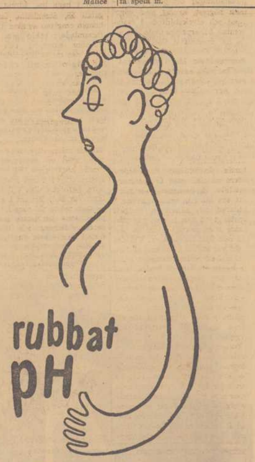

EFTER HELGEN

Har ni också rubbat pH efter helgen? — Ni har väl hört att varje människa har ett visst pH-värde (surhetsgrad) i sin magsäck, och att det gäller att hålla detta pH-värde i normalt läge för att man skall känna sig i toppform.

Men ibland — som nu i helgen — äter ni kanske för mycket fet och kryddad julmat, t.ex. skinka, korv, sylta. Och då får ni *rubbat pH!* D.v.s. magens pH-värde sjunker så lågt, att ni får känning av magsyra och halsbränna, känner er trött och olustig, blir på dåligt humör.

När magen råkat tillfälligt i olag, på det viset är det lätt avhjälpt med ett glas pärlande Samarin, som har en underbar förmåga att pigga upp. Samarin är ett gammalt beprövat korrektivmedel, som snabbt neutraliserar överskott av syra och återställer pH till sitt rätta värde. Genom att Samarin även är milt laxerande, hjälper det också vid trög mage. — En helflaska kostar kr 3:25 och räcker till femtio uppfriskande glas.

drick pärlande Samarin

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.